

OUDE BEROEPEN IN EN ROND OUD ADE

Deel 39: De timmerman

Toen ik nog een kind was, vond ik timmerman het mooiste beroep dat er bestond. Zo concreet, tastbaar en nuttig! De hamer was mijn favoriete gereedschap waarmee ik alle technische probleempjes in mijn leven te lijf ging. Het feit dat Jezus de zoon van een timmerman was, heeft waarschijnlijk aan dat idee bijgedragen. Ik zie nog vrome plaatjes voor me waarop de kleine Jezus de krullen van zijn vaders schaaf opruimt en hoe hij op latere leeftijd zijn vader bij het timmerwerk helpt. Eigenlijk heb ik dat vreedzame beeld van de timmerman nooit losgelaten. Tijdens de restauratie van ons eigen huis volgde ik met bewondering het vakmanschap van de timmermannen en probeerde ik ook enkele van hun vaktermen te onthouden. De mooiste was: "Gelijk is ongelijk."

Maar nu moet ik met strenge historische blik naar de timmerman kijken. De bewerking van hout ligt ver weg in de prehistorie waar jaartallen er niet meer toe doen. Vele eeuwen vóór de ijzertijd was iedereen een soort timmerman of -vrouw. In de 17^e Eeuw, toen timmeren al lang een gespecialiseerd beroep was, namen de gebroeders Luiken de timmerman in hun geïllustreerde verzameling beroepen op en gaven een religieuze draai aan het voornaamste product dat uit hun handen kwam, het huis. Huizen bouwen, schreven ze, is mooi, maar het gaat uiteindelijk om het Eeuwige Huis

Uit: Johannes en Caspaares Luiken (1696) Het Menselyk Bedryf, p. 7.

In die tijd was timmerman al een vak met vele specialisaties. Hij ('zij' was intussen binnenshuis verdwenen) bouwt huizen met houten vloeren, wanden, dakconstructies, kozijnen, deuren en ramen. De meubelmaker (of schrijnwerker) richt zich op het meubilair in de huizen. In de scheepsbouw blijft

de timmerman ook lange tijd onmisbaar. Hij bouwt boten die vroeger uitsluitend van hout waren en reisde mee voor het onderhoud van de zeeschepen die lange reizen maakten naar alle werelddelen. In onze regio was de timmerman vaak ook een molenmaker.

In deze aflevering beperk ik me tot drie timmerfamilies, in Oud-Ade en Rijpwetering. Daarmee doe ik onrecht aan de ontelbare timmerlieden die voor zichzelf werkten of in loondienst waren bij een timmer- en later een aannemersbedrijf. Ik hoop dat ooit iemand die vele andere onzichtbare timmeraars, vaak ZZPers avant la lettre, voor het voetlicht zal brengen.

Oud-Ade

Familie Vrijburg

De woning met werkplaats en schuren op Zwarteweg 6 kent een lange geschiedenis van timmerfamilies (Van der Mij, Hogendorp, Melman, Van der Hoorn), maar het is niet de bedoeling van deze serie 'Oude Beroepen' om vier eeuwen terug te gaan in de tijd. Die voorgeschiedenis is trouwens al beschreven door Theo van der Poel in een artikel in Alkmadders 2009 (zie Bronnen)..

In 1889 kocht Piet Vrijburg (1860-1923) de woning en timmerwerkplaats (nu: Zwarteweg 6). Hij was een zoon van Simon Cornelisz Vrijburg (1820-1895) die een timmerbedrijf had aan het Zijleinde, nabij de huidige Kaagsociëteit. In zijn boekje over de Zwarteweg schrijft Theo Verhaar dat Piet Vrijburg timmerman en bouwkundige was en vele bouwprojecten heeft weten te realiseren binnen Alkemade, niet alleen molens, zoals de Blauwe Molen in 1904, maar ook huizen, bruggen, scholen en schoeiingen.

Door Burgemeester en Wethouders van Alkemade werd bij publicatie van 14 augustus 1897 ter algemene kennis gebracht, dat het verzoek van P. Vrijburg, te Oud Ade, om in het perceel Sectie E no. 425 (later Leidseweg 16) een broodbakkerij met oven te mogen bouwen, door hen is ingewilligd. Piet had het pand waarschijnlijk omstreeks 1882 van rietdekker Piet Opdam gekocht. In 1903 verkocht hij het aan bakker Jan Uljee. Het stond omschreven als twee huizen met schuren, verdere getimmerten, erven en grond. Het ene huis werd een bakkerij en het andere werd verhuurd aan Dirk Opdam een jongere broer van Piet Opdam, schipper en rietdekker. Rond 1935, bijna 15 jaar na het overlijden van huurder Dirk Opdam, werden de twee panden door J.A.(Jan) van der Geest samengevoegd.

In 1899 koopt de gemeente Alkemade een stuk grond aan voor de aanleg van een rijweg tussen Rijpwetering en Hoogmade, het werk is aanbesteed aan P. Vrijburg. Op 23 januari 1902 wordt Piet Vrijburg benoemd tot gemeente-opzichter in Alkemade. Hij schrijft dan "Belovende die betrekking stipt nauwgezet waar te nemen met alle krachten die in hem zijn. Tevens verzoekt ondergetekende beleefd doch onderdanig dringend de welwillende medewerking van Wel Edel Achtbaren Heer Burgemeester, Wethouders en Raadsleden tot heil en bloei der Gemeente Alkemade. Blijvende met verschuldigde eerbied en hoogachting van u Edelen, de dienstwillige dienaar P. Vrijburg." Deze betrekking eindigde op 1 januari 1911 toen de gemeente besloot "de betrekking van vaste Gemeente-Opzichter voorlopig of tijdelijk op te heffen."

Piet Vrijburg (1860-1923) was in 1888 getrouwd met Margaretha Gieske (1866-1927) uit Haarlemmerliede. Zij was de dochter van Jeroen Gieske die – niet toevallig – ook timmerman was. Piet en Margaretha betrokken Zwarteweg 6 en kregen 13 kinderen waarvan er vier jong overleden. Alle vier jongens die de volwassenheid bereikten werden timmerman, Roen, Kobus, Jan en Gerard.

Het gezin van Piet Vrijburg en Margaretha Gieske (ca. 1900). Vlnr: Stien, Marie, Mien, Jan, moeder Margaretha, Roen, vader Piet, en Simon (op 15-jarige leeftijd gestorven). Vóór zittend: Kobus.
Er zouden nog zes kinderen volgen.

In 1899 kocht de gemeente Alkemade een stuk grond aan voor de aanleg van een rijweg tussen Rijpwetering en Hoogmade, het werk werd aanbesteed aan P. Vrijburg. Op 23 januari 1902 werd Piet Vrijburg benoemd tot gemeente-opzichter in Alkemade. Deze betrekking eindigde op 1 januari 1911 toen de gemeente besloot "de betrekking van vaste Gemeente-Opzichter voorlopig of tijdelijk op te heffen."

In 1904 bouwt Piet Vrijburg de achtkantige Blauwe Molen in de Blauwe Polder ter vervanging van de in verval geraakte Wipmolen. De nieuwe molen had eerst ergens anders gestaan en werd door Vrijburg afgebroken en in Rijpwetering weer opgebouwd. De hele klus (afbreken van twee molens en opbouwen van de nieuwe) werd in acht maanden geklaard. Zie verder de foto in de bijlage. Dat het vak molenmaker meer inhield dan timmeren laat de rekening zien. Vijf andere oude beroepen werden ingeschakeld.

P. Vrijburg molenmaker f 5830,61
wed. M. Jansen metselaar f 1690,66
J. Waasdorp smidswerk f 215,45
L.J. Schrijvers schilderwerk f 219,50
N. Witteman rietdekker f 809,23
G.N. Lemmerzaal zeilmaker f 75,99
P. Vrijburg assurantie f 16,55
subtotaal f 8857,99
Aankoop molen f 950,00
Totaal f 9807,99

Op 10 november 1915 is er in het café van Jan van der Hulst een verkoping van een Burgerwoonhuis met erf, schuur en tuin, recht tegenover het café, bevattende gang, twee voorkamers, opkamer, keuken, kelder en voorts een schuur en tuingrond. Bouwjaar 1865. Zal Piet het toen gekocht hebben? In 1916 immers, werd het huis aan de Zwarteweg in twee delen gesplitst door Piet Vrijburg; Zwarteweg 1 en Zwarteweg 2. Het is niet duidelijk wie er gingen wonen, maar in 1931 verblijft C.C. Vrijburg op nummer 1. Dat moet Stien geweest zijn die er waarschijnlijk als hoofdbewoner met

enkele broers en zussen woonde. Nummer 2 werd bewoond door Arie van Haastregt met zijn zoon Adriaan en dochter Jans. Tien jaar later (1941) treffen we Gerard Vrijburg als officiële bewoner aan op nummer 1. Gerard zou in 1942 met Marie van Seggelen trouwen. Nu, in 2025, woont Petra, de dochter van Gerard nog in hetzelfde huis.

De oudste zoon Roen Vrijburg trouwde in 1917 en vestigde zich in een timmerbedrijf in Roelofarendsveen; het adres was B 22. Op 5 oktober 1923 werd het faillissement van Timmer- en Molenmakerbedrijf van Piet Vrijburg in Oud Ade uitgesproken, zeven maanden na het overlijden van Piet Vrijburg.

Roen Vrijburg keerde met drie kinderen terug naar Oud-Ade om het bedrijf van zijn vader aan de Zwarteweg nieuw leven in te blazen en voort te zetten met de hulp van zijn broers Jan en Gerard. Kobus ging als timmerman aan de slag in Warmond (waar is niet duidelijk) en na wat omzwervingen via Roelofarendsveen kwam hij in Nieuwe Wetering terecht. Rond 1955 woont Bram, de zoon van Roen, met zijn gezin in bij zijn ouders op Zwarteweg 6. Het huis wordt in tweeën gedeeld; vader Roen aan de waterkant, Bram aan de andere kant.

Onder de leiding van Roen beleefde het bedrijf Vrijburg zijn bloeiperiode. In 1941/42 wordt de Adermolen bij Rijpwetering gebouwd door molenmaker Roen en metselaar Bert Strijk. In 1952 wordt de Lakermolen gericht, hij stond toen 40 cm uit het lood. En in 1954 gaat Jan Vrijburg het woonhuis annex boerderij in de Kogjes polder (een eiland in de Kagerplassen) verbouwen en aanpassen aan de wensen van de nieuwe bewoners, Leen de Haas en zijn vrouw. En midden zestiger jaren wordt er ook aan de Kokmolen gewerkt, door zoon Bram Vrijburg. In 1958 worden er door de firma Vrijburg bij de Rode Molen aanpassingen aangebracht voor de nieuwe vijzel die met een dieselmotor werd aangedreven omdat de molen zelf toen buiten werking was gesteld.

In 1960 neemt de firma Vrijburg de restauratie van de Zwanburger molen in Warmond aan en in 1964 van de Vrouw Vennemolen in Oud Ade. In dat zelfde jaar wordt Zwarteweg 1 aan Gerard Vrijburg verkocht en Zwarteweg 2 aan Jan Reurings en Mien Vrijburg, een dochter van Roen.

Jan Vrijburg (1900-1981) die in het bedrijf bleef werken, trouwde met Pietje (Petronella) Bouwmeester en ging wonen in Nieuwe Wetering. In 1972 overleed Gerard (1906-1972) toen hij na een klus in het restaurant Groenendijk bij zijn zus Mien door een auto werd aangereden. Hij was toen 65. Gerard was slechthorend en mogelijk heeft hij de auto niet horen aankomen.

Roen en Ida Vrijburg kregen zeven kinderen, eerst vijf meisjes en toen Bram (1927-2015). Hij was de enige zoon als we zijn jongere broer Pietje niet meetellen; Pietje overleed twee jaar oud. Bram werd dus de opvolger van vader Roen. Hij zou ook de laatste timmerman Vrijburg blijken te zijn. Geen van zijn vijf kinderen – allemaal jongens – had interesse in het vak. Hij trouwde in 1952 met Riet van Meurs (1928-2011) uit Hazerswoude-Dorp. Bram was een vakman, zegt zijn zoon Jos maar geen zakenman. Een voorbeeld: toen de vakantie begon, kwam er op het laatste moment nog iemand met een kapotte kruiwagen. Maar moeder Riet greep in: Nu niet want het is vakantie. Uiteindelijk ging Bram bij een baas werken, met een vast inkomen en geen zorgen, eerst bij bouwbedrijf Van der Vorm uit Papendrecht, later in het magazijn van Oranjeberg aan de Korte Goog in Roelofarendsveen. In de winter verdiende hij een centje bij met schaatsen slijpen.

Familie Van der Geest

Het verhaal van het timmerbedrijf (later aannemer) Van der Geest begon eigenlijk in Aarlanderveen bij Koos (Jacobus Petrus) van der Geest (1866-1906). Koos was het negende kind van een totaal van twintig van Pieter van der Geest en Jannetje Heemskerk. Die twintig kinderen kwamen overigens wel van twee moeders; Jannetje was de tweede vrouw van Pieter.

Ik citeer nu uit 'Geestverwanten', het familieboek van de Van der Geesten van de hand van Theo van der Poel. Op 24-10-1894 trouwde Koos van der Geest te Alkemade met Cornelia (Neel) van der Hulst (1872-1950), dochter van Jan van der Hulst, boer in het Lage Land te Oud-Ade, en van Alida van Egmond. Koos van der Geest kocht een timmerbedrijf in Aarlanderveen. Een klein bedrijfje weliswaar, dat zich vooral bezig hield met onderhoudswerk. Toch schuwde hij ook de grotere klus niet zoals het bouwen van bedrijfsgebouwen. Helaas stierf hij al op 39-jarige leeftijd, "na langdurig en geduldig lijden" zoals het bidprentje vermeldt. Het jaar vóór de dood van Koos had het echtpaar al hun twee jongste kinderen op één en dezelfde dag verloren, Marietje en Hein. Oorzaak onbekend. Een maand daarna beviel zij van een doodgeboren zoon. Het is begrijpelijk dat door de vroege dood van vader Koos op 21-10-1906 voor zijn weduwe met vijf jonge kinderen een situatie ontstond, waarbij voortzetting van het bedrijf onmogelijk was. Zij verkocht dan ook de zaak en keerde in 1907 terug naar haar geboortedorp Oud-Ade

Op 10-10-1912 hertrouwde Neel met Bram Schakenbos (1881-1923). Hij was timmermansknecht bij Simon Vrijburg, maar besloot een eigen bedrijf te beginnen. Toen hij op 05-02-1923 te Oud-Ade verdrong,* werd de oudste zoon Jan (toen nog wonend en werkend in Noordwijkerhout) bereid gevonden het bedrijf aan de Leidseweg voort te zetten. Neel van der Hulst ging wonen in het huis naast de zaak. Een zoete inval voor de schoolgaande jeugd die voor het verwerken van de inhoud van hun 'stikkenzak' of voor het lessen van hun dorst altijd gastvrij werd onthaald. Voor hen was 'Tante Neel' een begrip geworden. Streekschrijver Clemens Wisse noemde haar een heel lieve vrouw en schreef met enige dichterlijke overdrijving: "Waarom lief? In de zomer zette zij een emmer water met kroezen buiten, opdat de schoolkinderen konden drinken. In de winter mochten wij onze koude handen onder haar oksels verwarmen." Tante Neel stierf 13-01-1950.

Jan van der Geest, rond 1920.

Johannes Adrianus van der Geest (1897-1991), 'Jan de Timmerman', zette het aannemersbedrijfje van zijn stiefvader, Bram Schakenbos, voort. Hij kende het vak. Vooral na de tweede wereldoorlog beleefde het bedrijf een forse groei. Jan van der Geest bewoog zich ook op het bestuurlijke vlak. Zo was hij gedurende 12 jaar de vertegenwoordiger van Oud-Ade (KVP) in de gemeenteraad van

* Algemeen werd aangenomen dat Bram zich verdrong had, maar dit werd – om privacy redenen – nooit openlijk 'op papier' gezegd. Dat dit nu wel gebeurt heeft enerzijds te maken met het feit dat het 100 jaar geleden plaatsvond en anderzijds dat zelfdoding nu op meer begrip mag rekenen en minder door taboes omgeven is.

Alkemade. Op 28-09-1922 trouwt hij te Noordwijk met Elisabeth (Bets) Hendrika Koelewijn, dochter van Jacob Koelewijn en Helena Verhoeven.

1923 was het jaar dat het timmerbedrijf van Jan van der Geest geregistreerd werd in de Kamer van Koophandel en daarom als het stichtingsjaar van het bedrijf werd beschouwd toen in 2023 het 100-jarig bestaan werd gevierd.

Aanvankelijk beperkten de werkzaamheden zich tot het gewone boerenwerk. Van der Geest bleek zijn vak echter goed te verstaan. Bij de eerste verbouwing van het kantoor van de Boerenleenbank aan de Koppoellaan werd zijn naam al genoemd. Hij mocht bestek en tekening leveren. Het zeer principiële Bestuur van de bank hield zich aan de afspraak dat het werk gegund zou worden aan de laagste inschrijver. Dat was C.P. Jansen uit Rijpwetering. Het verschil met Van der Geest was zegge en schrijve één gulden!

In de crisisjaren was er bij de boeren weinig te doen. Die moesten zelf al alle zeilen bijzetten om de eindjes aan elkaar te knopen. Van der Geest moest bezuinigen op personeelskosten. Voor de twee vaste krachten werd een soort deeltijdbaas uitgedacht. De ene week werkte Van der Ploeg, de andere week Van Haastregt. Tijdens de laatste oorlogsjaren waren er alleen kleine klusjes in boerderijen en woonhuizen, zoals het maken van schuilplaatsen. Omdat geld geen waarde meer had, liet hij zich betalen in natura, zoals kaas, melk, vlees of meel.

De woningnood na de tweede wereldoorlog bracht een kentering. Nadat eerst tien huizen aan de Buitenweg te Rijpwetering werden gebouwd, volgden nog vele andere projecten, vooral in de gemeente Alkemade. De meeste van deze bouwopdrachten werden uitgevoerd in samenwerking met de gebroeders Akerboom te Rijpwetering. Het timmerbedrijf J.A. van der Geest werd Fa. J.A. van der Geest toen zoon Jacques in 1956 in de zaak werd opgenomen. In 1960 trad ook zoon Pam als firmant toe. De oudste zoon Koos hield zich bezig met de inkoop van bouwmaterialen en de jongste zoon Henk werd bouwkundig tekenaar.

De terugval in de woningbouw in de gemeente Alkemade werd door de firma opgevangen met het bouwen van ligboxenstallen. De eerste stal werd in 1969 bij Siem Velzeboer gezet. Er zouden er de daaropvolgende jaren nog ongeveer 35 volgen. In 1991 werd de ondernemingsvorm van firma omgezet in BV. De naam werd gewijzigd: 'Van der Geest Oud-Ade BV'. Jacques van der Geest trok zich in 1994 terug uit het bedrijf. Pam volgde in 1998. Sinds 1993 waren de neven Jan en Hugo van der Geest in het bedrijf opgenomen. Zij zetten als derde generatie Van der Geest het aannemersbedrijf voort.

Een opmerkelijke uitbreiding vond plaats in 1996, toen het metselbedrijf van Piet Olijerhoek na diens overlijden werd overgenomen. Deze nieuwe tak van het bedrijf richtte zich vooral op betonwerk. Het echte metselwerk in de bouw werd en wordt nog steeds gewoonlijk uitbesteed bij onderaannemers. Ook de handel in hout werd een belangrijk onderdeel van het bedrijf. Aan diverse aannemers, overheidsbedrijven en waterschappen wordt vooral hard hout geleverd. Daarnaast mag natuurlijk niet onvermeld blijven dat aan het aannemersbedrijf een winkel voor de doe-het-zelver verbonden is. Het is vandaag de dag de enige winkel in Oud-Ade, als we de rijdende van onze 'Melkboer' Ivo niet meerekenen. (tekst ontleend aan Th. van der Poel 2001, p. 140-141).

Nog even terug naar Jan de Timmerman. Toen deze op zijn oude dag slechter ter been werd, had hij een wandelstok nodig. Dat was een moeilijke stap, zoals dat nu het geval is met het aanvaarden van de rollator. Zijn zonen bedachten een geniale oplossing: Ze zaagden de linker trapper van zijn fiets af zodat hun vader 'normaal' over straat kon lopen naast zijn fiets, alsof er nog niets aan hem mankeerde. Ik heb dat met mijn eigen ogen gezien.

Rijpwetering

Familie Akerboom

De eerste timmerende Akerboom in Rijpwetering was Johannes (Jan) Hendriksz (1824-1882). Jan Akerboom was timmerman en molenmaker. Hij was lange tijd in dienst geweest bij Piet Vrijburg in Oud-Ade, waar hij waarschijnlijk ook het vak geleerd heeft. Zijn vader was veerschipper. Jan en zijn vrouw Gerritje Hartveld kregen acht kinderen waarvan er vijf vroeg overleden. De enige zoon die in leven bleef was Hendrikus (Hein) Akerboom (1866-1943).

Hein was net als zijn vader timmerman en molenmaker. Ook hij had het vak bij Vrijburg in Oud-Ade geleerd. Hein trouwde in 1904 met Jacoba Vaneman uit Rijpwetering. Het stel kreeg zeven kinderen twee meisjes en vijf jongens. Een jongen overleed na anderhalf jaar. Van de overige vier zouden er twee timmerman worden, Ko (1910-1991) en Piet (1911-2001). Piet was nog 'krullenjongen' bij Van der Geest in Oud-Ade geweest. Toen de twee oud genoeg waren om aan de slag te gaan, was het crisistijd en werk was nauwelijks te vinden. Vader Hein raakte tijdens zijn werk aan de Moppemolen in Rijpwetering in gesprek met Leen Couzijn, die op bezoek was bij de molenaar die familie van hem was. Couzijn was aannemer in Hillegom en afkomstig uit Oud-Ade. Hein vertelde hem over zijn zonen die werk zochten en Couzijn zei dat de jongens maar naar Hillegom moesten komen om kennis te maken. Zo kwamen Ko en Piet in dienst bij het bedrijf van De Vries & Couzijn. Zij reden dagelijks samen op een motorfiets naar Hillegom.

Hein Akerboom bij (waarschijnlijk) de Kagermolen.

Omstreeks 1931 besloten zij om als onderaannemers te gaan 'klussen' en vestigden zich op Pastoor van der Plaatstraat 81. Het leggen van vloeren en het stellen van ramen, kozijnen en daken bleef niet onopgemerkt. Nog vóór de oorlog bouwden zij huizen voor Van der Pouw Kraan (Boskade in Hoogmade), Gebroeders Koblenzweij (Koppoellaan) en Co Bakker (Zuidweg). Tijdens de oorlogsjaren was er niet alleen geen werk, maar ook het materiaal was schaars. Bovendien hadden de broers een leeftijd waarop zij in Duitsland tewerkgesteld zouden kunnen worden. Dat weerhield ze om aan de weg te timmeren. Via ruilhandel en het doen van klein onderhoudswerk hielden zij het hoofd boven water.

Harry Akerboom vertelt hoe zijn vader Piet aan hout kwam in de oorlogsjaren. Hij moest daarvoor een vergunning aanvragen die door twee ambtenaren goedgekeurd moest worden. Een van de

ambtenaren was pro-Duits, de ander anti. Hij diende dan bij de Duits-gezinde een verzoek in van ½ kuub, een kleine hoeveelheid die de man zonder problemen afstempelde. Vervolgens zette hij er een 1 voor (1 ½) die de andere ambtenaar afstempelde. Een 2 of 3 ervoor zetten durfde Piet niet. Te link. Vervolgens werd het hout per schip opgehaald in Amsterdam. Dat moest 's nachts gebeuren want overdag liep je gevaar beschoten te worden.

Toen de boerderij van Arie Straathof aan het einde van de Zuidweg afbrandde was er geen hout meer te krijgen voor de kozijnen. De gebroeders Akerboom verzaagden toen de houten heipalen voor de kozijnen en stortten betonnen heipalen. Binnen een jaar stond de boerderij er weer.

Naast de motorfiets was intussen een 'Tempo'-vrachtwagen in het bedrijf gekomen. In 1963 verhuisde de werkplaats naar Pastoor van der Plaatstraat 91. De roep om nieuwe woningen die na 1950 ook in Alkemade steeds luider klonk, bood nieuwe mogelijkheden. Tezamen met Fa. J.A. van der Geest schreven zij met succes in op de woningbouwprojecten binnen de gemeente. Akerboom bouwde gemiddeld zo'n 50 woningen per jaar. Harry herinnert zich dat er omstreeks 1970 in één jaar, 80 woningen werden opgeleverd en dat ze er 70 aan het bouwen waren. Daarna kwam de periode van het bouwen van ligboxenstallen, waarvan er door de Gebr. Akerboom ongeveer twintig werden gebouwd. In die periode telde het bedrijf zo'n 30 tot 35 werknemers. Het verloop van werknemers was laag. Harry noemt een paar namen van personeel dat 50 tot 60 jaar in dienst bleef: Leo Witteman, Paul Witteman, Jan Verdonk, Jan Zandvliet. Akerboom was blijkbaar een goede werkgever. "Maar je kunt het nooit helemaal goed doen," tempert Harry mijn conclusie.

Op 22 september 1975 trok Ko Akerboom zich als directeur terug. De drie broers, Harry, Martien en Ton Akerboom werden tezamen met hun vader de nieuwe directeuren. Harry zat half op kantoor en half in de buitendienst (projecten binnenhalen), Ton was de echte kantoorman en Martien zat in de bouw. Een paar jaar later trad ook Piet Akerboom uit de vennootschap. De drie nieuwe directeuren waren allen zonen van Piet want Ko was vrijgezel en had geen kinderen. Ik kijk in het familieboek van de Akerbomen en zie dat ook de andere twee broers nooit getrouwd waren. De drie zonen bleven gezamenlijk bij hun moeder wonen en toen die overleed kwam er een huishoudster, Sien Ganzevles. Ik vraag aan Riet, de vrouw van Harry, waarom de drie broers die keuze hadden gemaakt. Ze weet het niet. "Misschien vonden ze dat wel gemakkelijk," zegt ze dan.

Harry Akerboom, ca 16 jaar, in de timmerwerkplaats, Pastoor vd Plaatstraat 81, Rijpwetering, omstreeks 1956.

Harry heeft nog een interessante herinnering. Hij was (en is nog steeds) linkshandig. Van alles werd geprobeerd om hem rechtshandig te maken, zelfs vastbinden werd niet geschuwd. Maar niets hielp. Volgens zijn vader kon hij daarom onmogelijk timmerman worden; dat zou alleen maar tot ongelukken leiden. Hij mocht dan ook niet naar de LTS. Na de mulo koos hij echter toch voor de MTS en hij heeft nooit last gehad van zijn linksheid. Hij kent veel timmerlui die een paar vingers missen, maar hij heeft ze nog alle tien. Een linkshandige metselaar is zelfs gewild, voegt hij er aan toe, en krijgt een iets hoger salaris. Je kunt het vergelijken met voetballers die linksbenig zijn.

Vanaf ongeveer 2000 heeft de leiding van het bedrijf diverse mutaties ondergaan. Martien is in 1999 uit de zaak getreden en overleed onverwachts in 2022 in de Coronaperiode. Harry stapte 1 mei 2000 op. Ton ging nog wel mee naar het Veenderveld maar stopte in 2005 en overleed in 2021. Harry maakte plaats voor zijn schoonzoon Eric Vrielink. Zijn zoon Peter maakte al sinds 1997 deel uit van de directie. De nieuwe generatie heeft zich gevestigd op het Veenderveld 14 in Roelofarendsveen en richt zich hoofdzakelijk op verbouw, restauratie en 'machinaal timmerwerk' (het in de timmerwerkplaats produceren van kozijnen, ramen en deuren, ook voor onder andere aannemers). Daarnaast werkt Akerboom al ruim 60 jaar voor diverse netbeheerders..

Families Jansen en Strijk

In Rijpwetering waren nog meer timmerlieden die het tot aannemer schopten. Twee takken van de familie Jansen bijvoorbeeld. John van der Willik (2018) beschrijft de geschiedenis van het bedrijf van Leen Jansen dat zich vanouds op de Achterdijk, aan het begin van de Koppoel, bevond. Die geschiedenis begon rond 1855 toen een zekere Jan Jansen met zijn gezin vanuit Bergeijk (Noord-Brabant) naar Rijpwetering verhuisde. De trek vanuit Noord Brabant naar het westen werd in die periode vaak ondernomen, vanwege de armoede en werkeloosheid in het zuiden. De kinderen en (achter)kleinkinderen van deze Jan Jansen werkten als timmerman in Rijpwetering: Michael, Kees, Leen en Kees jr.

Begin jaren negentig heeft de laatste directeur Kees Jansen, die geen opvolger had, een deel van het bedrijf verkocht aan Bouw '80 van zijn broer Jan. Het personeel, een man of zeven, heeft elders werk gevonden. Sommigen begonnen voor zichzelf, anderen gingen aan de slag bij het bouwbedrijf van neef Jos Jansen. Zijn broer Leo stapte over naar Bouw '80. De tweede tak van de Jansen-familie was de bovengenoemde aannemer Jos Jansen wiens bedrijf gevestigd was op Zuidweg 11c. Jos zijn bouwbedrijf werd in 2010 failliet verklaard.

Simon Strijk, die zich al jaren verdiept in de geschiedenis van zijn familie, heeft een hoofdstuk van zijn boek gewijd aan zijn oom Bert Strijk. Hubertus Johannes Strijk (1902-1978) zette na de oorlog het aannemersbedrijf van zijn vader Siem Strijk voort. Simon, vernoemd naar zijn grootvader, schrijft: "Het werk van Bert was traditioneel en oerdegelijk; in o.a. Rijpwetering en de Veen zijn daar zelfs nu (jaren later) nog bewijzen van. Naast huizenbouw, scholen, bankgebouwen, stallen en het Dorpshuis in Rijpwetering, deed hij ook rioleringen, wegenbouw en bruggenbouw." Vervolgens geeft hij een indrukwekkend overzicht van Bert Strijks belangrijkste bouwprojecten.

De naam van Bert Strijk valt geregeld in de geschiedenis van de drie aannemersbedrijven die in dit artikel centraal staan want samenwerking tussen bouwbedrijven kwam frequent voor. Maar dan gaat het niet altijd over dezelfde persoon. Simon schrijft: "Mijn opa Siem Strijk had een broer die Cor heette en ook op Rijpwetering woonde tot ca. 1931. Daarna is het hele gezin naar Oegstgeest getrokken en is daar ook aannemer geweest. Zijn oudste zoon heette, genoemd naar zijn opa, natuurlijk Bert."

Tot besluit

Aan het eind gekomen van deze verhalen, wordt het duidelijk hoe onvolledig en misleidend de titel van deze bijdrage is. Onder het woord 'timmerman' blijkt een scala van andere beroepen schuil te gaan. Dat geldt niet alleen voor de tegenwoordige tijd maar vanaf de vroegste geschiedenis die hier beschreven is. Wie zich timmerman (of molenmaker) noemde, kon vaak ook tekenen, metselen, rioleringen leggen, dijken versterken, schilderen, smeden, en zelfs een beetje rietdekken. Of hij coördineerde minstens het werk van de diverse onderaannemers die deze beroepen beheersten. Maar de drie aannemersbedrijven in deze aflevering kwamen – niet toevallig – alle voort uit initiatieven van een ondernemende timmerman.

Twee van die bedrijven zijn door de jaren uitgegroeid tot grote ondernemingen met veel personeel. Een moest het onderspit delven. Een tijd geleden vroeg ik aan mijn neef en hoofdinformant Jan van der Poel (die op de dag dat ik dit schrijf helaas overleed) hoe het kon dat het ene bedrijf in Oud-Ade (Van der Geest) bloeit en het andere (Vrijburg) verdween. Zijn antwoord: Jan de Timmerman en zijn zonen waren veel zakelijker. Alles werd opgetekend en afgerekend; iedere spijker werd betaald. Op een rekening voor werkzaamheden aan de kerk in 1948 lees ik bijvoorbeeld "5 cent voor 2 houtschroeven twee duims". Vrijburg was minder 'precies'. Klusjes voor de IJclub bijvoorbeeld deed Vrijburg voor niks. Ik weet niet of deze verklaring klopt en denk dat er meer factoren een rol spelen, maar het is wel een verklaring die ik vaker hoorde.

Wat de tegenwoordige tijd betreft, zie ik dat 'alleenheerser' Van der Geest op vele terreinen ook "voor niks" allerlei diensten en materiaal (ver)leent aan de dorpsgemeenschap. Dat geldt trouwens ook voor het andere mammoetbedrijf dat ons dorp huisvest, Loon- en Aannemersbedrijf Gebr. van der Poel.

Sjaak van der Geest

Correcties en aanvullingen graag naar s.vandergeest@uva.nl of 06-26971256

Met dank aan

Henk, Hugo en Jan van der Geest, Ron en Jos Vrijburg, Harry Akerboom, Eric Vrieler, Simon Strijk, Roen van der Geest en Jan van der Poel †.

Bronnen

J.S. Bakker (2015) De bouw van de nieuwe molen voor de Blauwe Polder bij Rijpwetering. *Molenwereld* september 2015, pp. 44-46.

Johannes en Caspaares Luiken (1696) *Het menselyk bedryf*. Amsterdam [heruitgegeven door Scala Rotterdam Uitgeverij-1978]

Simon Strijk (2023) *Van Strijckebaert naar Strijk*. Uitgegeven in eigen beheer..

Theo van der Poel (1981) *Geestverwanten*. Hillegom: Van Lierop Offset.

--- (1985) (1985) *Familieboek Van der Hulst*. Hillegom: Van Lierop Offset.

--- (1993) *Uytten Aeckerboom*. Roelofarendsveen: Drukkerij Bakker.

--- (2001) *Een eeuw door de bank genomen*. Roelofarendsveen: Drukkerij Bakker.

--- (2009) Een historisch timmerbedrijf aan de Zwarte Weg. *Alkmadders* 26, nr. 106: 18-19.

Theo Verhaar (ca. 2019) *Herinnering aan de Zwarteweg, Oud Ade bij Leiden*. Uitgegeven in eigen beheer.

John van der Willik (2018) Jansen, aannemers/timmermannen in Rijpwetering. *Alkmadders* 36, nr. 141: 16-19.

Bijlage met foto's en andere illustraties:

Piet Vrijburg en Margaretha Gieske.

De nieuwe Blauwe Molen in aanbouw (1904). De werkers en de molenaarsfamilie (in totaal 13 mensen) poseren voor deze indrukwekkende foto. Bron: *Molenwereld* 1905 (J.S. Bakker).

Woonhuis, werkplaats en schuren van familie Vrijburg, Zwarteweg 6, in de vijftiger jaren. Bewoners waren Piet, Roen en Bram Vrijburg. Rond 1963 deelden Roen en Bram het woonhuis, Bram aan de Zwartewegkant en Roen aan de waterkant.

In de werkplaats (of 'winkel') van Vrijburg. vlnr: Piet Hoogeveen?, Jan Verhaar, Gerard Vrijburg, Bram en Pietje Vrijburg en Kee Verhaar-Olijerhoek (dienstbode). Fotograaf: vd Anker, Kl. Houtweg 4a, Haarlem.

De bouw van de nieuwe stal voor de boerderij van Cor de Graaf in 1933. De schuur met rieten dak staat er nog steeds (2025). Rechts van het midden wsl Cor de Graaf. De jongen bij de paal is zoon Klaas de Graaf die in 1933 op 14 jarige leeftijd de eerste steen mocht leggen. Achter hem Roen Vrijburg, herkenbaar aan het vest dat hij altijd bij het werk blijkt te dragen. Wie herkent nog andere personen?

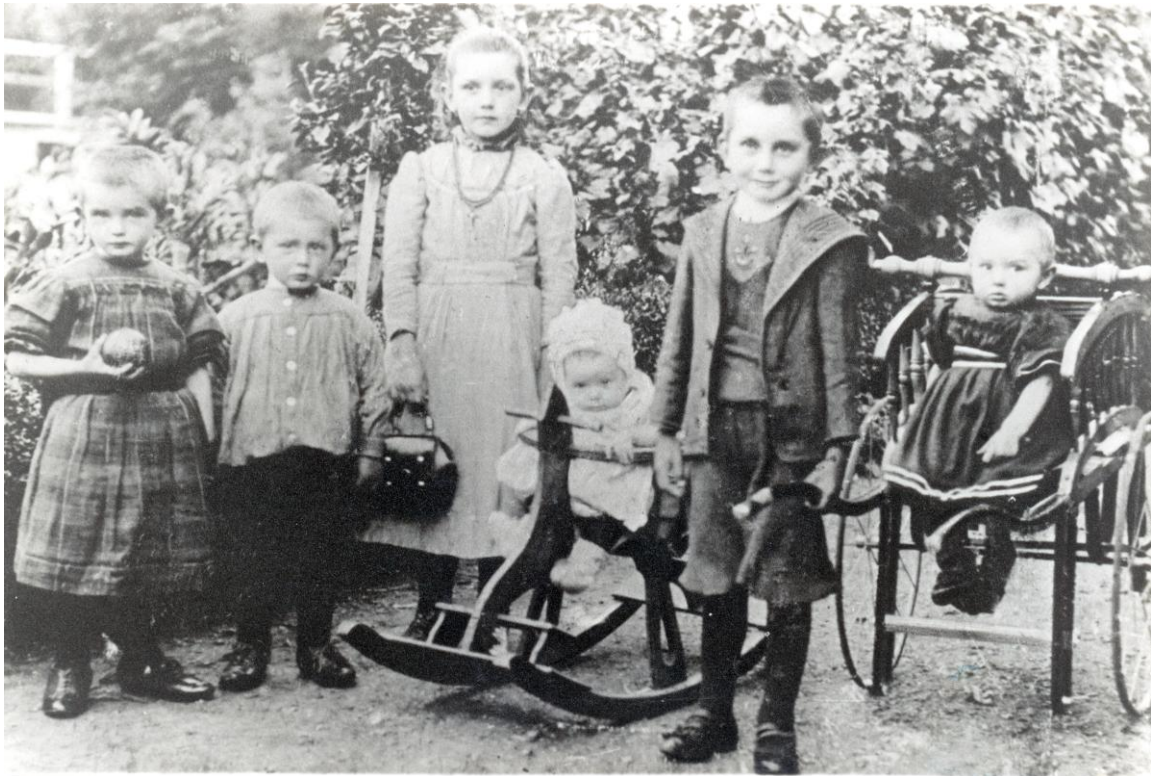
Werk in de sluis in Rijpwetering, uitgevoerd door Roen Vrijburg, molenmaker en aannemer uit Oud Ade. Voor deze herstelwerkzaamheden werd de sluis 'drooggelegd'. Achter v.l.n.r. Gerrit van Leeuwen (Oud Ade). Piet Olijerhoek (Oud Ade). Roen Vrijburg, uitvoerder (Oud Ade), en Koos Jansen (Hoogmade); vóór: Jan Verhaar (Kaag), Kees Colijn (Hoogmade) en Dirk Straathof (Hoogmade).

Het gezin van Roen en Ida Vrijburg, omstreeks 1930. Vlnr vóór: Bep, Pietje, moeder Ida, Mien, Bram, vader Roen en Nel. Achter: Gré en Marie.

Ondergeteekende
 geeft kennis dat hij
 zich heeft gevestigd als
Timmerman
 en ⁴⁶⁴
Metselaar
 te
Roelofarendsveen(B22)
 Voor alle voorkomende wer-
 ken zich beleeft aanbevelend.
H. S. P. VRIJBURG.

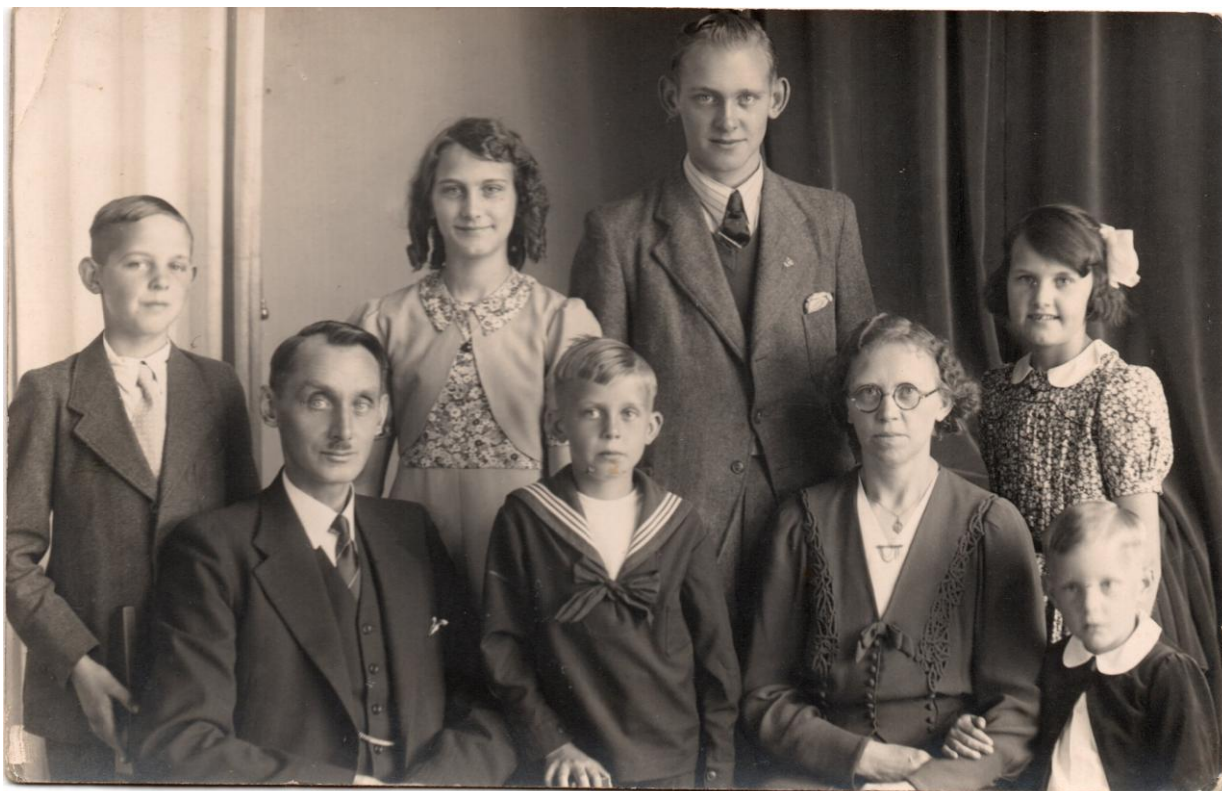
Advertentie van Roen (Hyronimus) Vrijburg. Leidsche Courant 2-3-1917.

De kinderen van Koos en Neel van der Geest - van der Hulst in Aarlanderveen in 1903. Vlnr: Aal, Piet, Jans, Marietje, Jan en Leen. Marietje en haar een jaar jongere broertje Hein (nog niet op deze foto), zouden in 1905 op dezelfde dag overlijden.

Romantisch plaatje van Jan van der Geest en Bets Koelewijn, plek en jaartal onbekend

Het gezin van Jan van der Geest en Bets Koelewijn ca. 1943. vlnr: Jacques, vader Jan, Lenie, Pam (Adrianus), Koos, moeder Bets, Nel en Henk.

Jan vd Geest en Frans vd Ploeg bestuderen een bouwtekening.

Jacques van der Geest (ca 25 jaar) aan het werk.

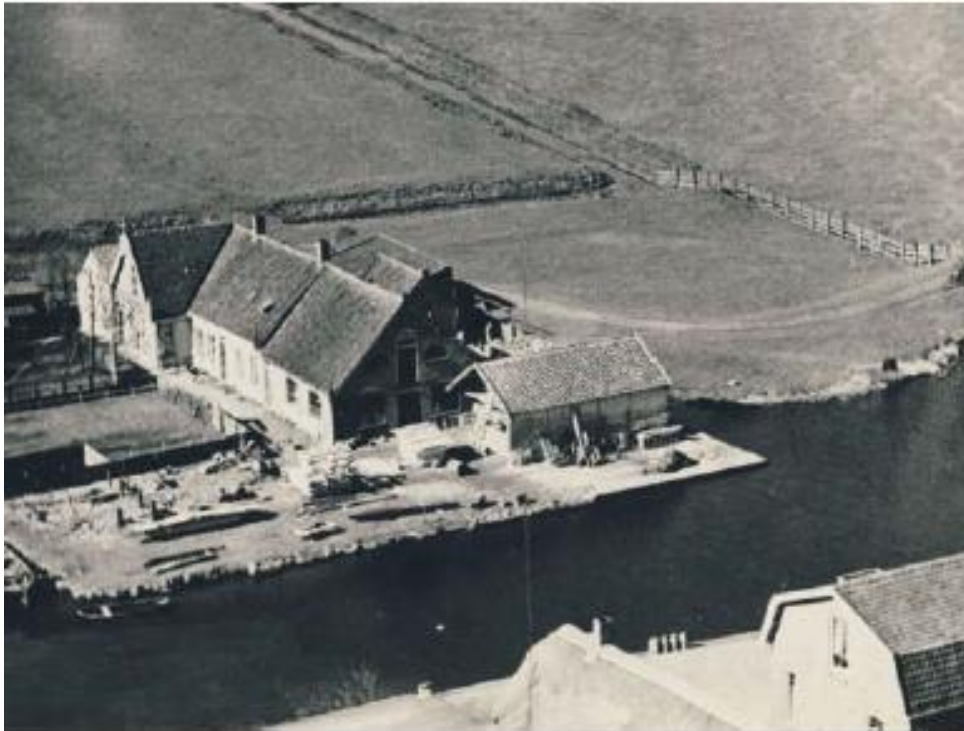
Pauze tijdens de bouw van de nieuwe werkplaats. vlnr: Jan van Pam van der Geest, Jacques van der Geest, Jan van Klink, Peter Boere en Nico van der Ploeg.

De huidige directie van Van der Geest Oud-Ade B.V: Jan van der Geest, Bob Brugman, Hugo van der Geest en Joost van der Geest, 2023. Foto website.

Gezin van Hein Akerboom (1866-1943) en Jacoba Vaneman (1871-1954) omstreeks 1920. Kinderen vlnr: Grard, Piet, Mien, Gerrit, Jan en Ko. Van de vier jongens zouden er drie ongehuwd blijven (*Uytten Aeckerboom*, p. 186-188). Piet en Ko zetten het bedrijf van hun vader voort.

Timmerwerkplaats en houtopslag van Leen Jansen in Rijpwetering bij de Koppoel.

Bert Strijk.

Gekostumeerd voetbalelftal van bouwvakkers, ca. 1920, bij gelegenheid van het 25-jarig bestaan van de vakbond (van de Bouw). Zittend: Dirk Waasdorp, Karel Beugelsdijk en Co Akkerboom (timmerman). Staand: Koos Waasdorp (opperman), Bert Strijk (timmerman), Dirk Weenink, Piet Akerboom (timmerman), Frans van der Ploeg (timmerman), Piet Olijerhoek (metselaar), Leen Kerkhof (opperman), en Cor Strijk (timmerman en vader van Bert). De bond was in Roelofarendsveen opgericht, maar er waren ook Rippers en Oud-Adenaren lid van. (Foto Archief Oud Alkemade).